

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ
з навчальної дисципліни
«ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО»
для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) освітнього рівня
ОП «Міжнародне та європейське право»
спеціальності 081 «Право»
на I-II семестр 2025-2026 н. р.

ТЕМА 1. Загальні положення цивільного процесуального права

Цивільне процесуальне право: поняття, предмет, метод, система. Поняття і предмет цивільного процесуального права як галузі права. Метод правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин. Система цивільного процесуального права. Система цивільного процесуального права. Місце цивільного процесуального права в правовій системі України. Норми цивільного процесуального права, їх система. Дія норм цивільного процесуального права в часі, просторі та за колом осіб.

Джерела цивільного процесуального права. Цивільне процесуальне законодавство. Судова практика в цивільному судочинстві.

Поняття, завдання, стадії цивільного судочинства. Сутність цивільного судочинства. Зміст завдань цивільного судочинства. Стадії цивільного судочинства. Види проваджень в цивільному судочинстві.

ТЕМА 2. Засади (принципи) цивільного судочинства

Засади (принципи) цивільного судочинства: поняття та значення. Поняття принципів цивільного судочинства. Значення принципів цивільного судочинства. Правові аксіоми у цивільному судочинстві.

Характеристика окремих принципів цивільного процесуального права. Принцип верховенства права. Принцип права на суд. Принцип правової визначеності. Принцип пропорційності. Принцип доступності правосуддя. Мова цивільного судочинства. Гласність судового процесу. Принцип законності. Принцип диспозитивності цивільного судочинства. Принцип змагальності. Принцип публічності та судового керівництва. Принцип процесуальної рівноправності сторін. Принцип забезпечення права на перегляд та оскарження судового рішення. Принцип безпосередності судового розгляду. Принцип обов'язковості рішень суду. Розумність строків розгляду справи судом. Неприпустимість зловживання процесуальними правами.

ТЕМА 3. Цивільні процесуальні правовідносини

Поняття та загальна характеристика цивільних процесуальних правовідносин. Поняття цивільних процесуальних правовідносин їх особливості та елементи. Підстави виникнення цивільних процесуальних правовідносин.

Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин та їх класифікація. Поняття суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин. Види суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин.

Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Відводи. Визначення складу суду. Склад суду. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Наслідки відводу суду (судді). Відвід секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.

ТЕМА 4. Цивільна юрисдикція та підсудність цивільних справ

Цивільна юрисдикція судів. Поняття цивільної юрисдикції. Види цивільної юрисдикції. Предметна та суб'єктна юрисдикція. Інстанційна юрисдикція.

Територіальна юрисдикція (підсудність): поняття та різновиди. Поняття підсудності у цивільному судочинстві. Правила територіальної підсудності цивільних справ. Наслідки порушення правил підсудності. Порядок передачі справи з одного суду до іншого.

ТЕМА 5. Учасники судового процесу

Склад учасників справи. Процесуальні права та обов'язки учасників справи. Неприпустимість зловживання процесуальними правами. Цивільна процесуальна правоздатність. Цивільна процесуальна дієздатність.

Процесуально – правовий статус сторін у цивільному процесі. Поняття сторін у цивільному процесі. Процесуальні права та обов'язки сторін. Процесуальна співучасть. Неналежний відповідач і порядок його заміни. Залучення співвідповідачів. Процесуальне правонаступництво.

Треті особи. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмету спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

Органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Підстави та форми участі у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Порядок порушення цивільної справи на захист прав, свобод та інтересів інших осіб. Особливості представництва інтересів громадянина або держави прокурором.

Представництво у цивільному процесі. Поняття представництва у цивільному процесі. Види представництва у цивільному судочинстві. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Повноваження представника в суді. Документи, що підтверджують повноваження представників.

Інші учасники судового процесу. Цивільно-процесуальний статус помічника судді, секретаря судового засідання, судового розпорядника. Цивільно-процесуальний статус свідка. Цивільно-процесуальний статус експерта та експерта з питань права. Цивільно-процесуальний статус перекладача. Цивільно-процесуальний статус спеціаліста.

ТЕМА 6. Умови процесуальної діяльності

Строки у цивільному процесі. Поняття процесуальних строків та їх види. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу й закінчення процесуальних строків. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.

Судові виклики і повідомлення. Поняття та види судових повісток. Порядок вручення судових повісток. Розшук відповідача.

Судові витрати. Поняття і види судових витрат. Судовий збір. Види витрат, пов'язані з розглядом справи. Попереднє визначення суми судових витрат.

Забезпечення та попередня оплата судових витрат. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати. Розподіл судових витрат між сторонами.

Заходи процесуального примусу. Поняття та види заходів процесуального примусу. Підстави та порядок застосування заходів процесуального примусу.

ТЕМА 7. Докази та доказування в цивільному судочинстві

Доказування в цивільному судочинстві. Поняття доказування в цивільному процесі. Суб'єкт та предмет доказування. Види засобів доказування: письмові, речові та електронні докази, висновки експертів, показання свідків. Обов'язок доказування та подання доказів. Факти, які не потребують доказування.

Докази в цивільному судочинстві: поняття, види, забезпечення. Поняття та види судових доказів. Оцінка доказів. Забезпечення доказів.

ТЕМА 8. Позовне провадження

Позов у цивільному процесі. Поняття позову і його елементи. Види позовів. Право на звернення до суду за судовим захистом. Зміна позову. Відмова від позову і визнання позову. Мирова угода сторін. Підстави та види забезпечення позову. Зустрічне забезпечення.

Письмові заяви учасників справи. Заяви по суті справи, їх види. Позовна заява, її зміст і форма. Заяви з процесуальних питань.

Відкриття провадження у справі. Процесуальний порядок пред'явлення позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви. Підстави для відмови у відкритті провадження у справі. Правові наслідки відкриття провадження у справі. Об'єднання та роз'єднання позовів.

Підготовче провадження. Поняття, завдання та строки підготовчого провадження. Захист інтересів відповідача від пред'явленого позову. Відзив, заперечення та зустрічний позов. Порядок проведення підготовчого засідання.

Врегулювання спору за участю судді. Підстави проведення врегулювання спору за участю судді. Порядок проведення. Припинення врегулювання спору за участю судді.

Процесуальний порядок судового розгляду. Завдання та строки розгляду справи по суті. Відкриття розгляду справи по суті. З'ясування обставин справи та дослідження доказів. Судові дебати та ухвалення рішення. Фіксування судового процесу.

Відкладення розгляду справи та перерва в її розгляді. Зупинення провадження по справі. Закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду.

Розгляд цивільної справи в порядку спрощеного позовного провадження. Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження. Строк розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження. Клопотання позивача про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження. Вирішення питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження. Особливості подання заяв по суті справи. Процесуальний порядок розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження.

Умови та порядок проведення заочного розгляду цивільної справи. Умови та порядок заочного розгляду справи. Сутність заочного рішення, його зміст та законна сила. Порядок перегляду заочного рішення. Скасування та оскарження судового рішення.

Особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування. Пред'явлення позову про визнання необґрунтованими

активів та їх витребування. Визнання необґрунтованими активів. Правові наслідки визнання активів необґрунтованими.

ТЕМА 9. Рішення суду першої інстанції

Поняття та види рішень суду. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення. Зміст судового рішення. Проголошення судового рішення. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив. Набрання рішенням суду законної сили.

ТЕМА 10. Наказне провадження

Сутність наказного провадження. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ. Порушення наказного провадження. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу. Зміст судового наказу. Скасування судового наказу. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.

ТЕМА 11. Окреме провадження

Загальна характеристика окремого провадження, його особливості. Справи про зміну правового статусу фізичної особи та встановлення фактів, що мають юридичне значення (визнання фізичної особи обмежено дієздатною чи недієздатною; надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності; визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою; усиновлення; встановлення фактів, що мають юридичне значення). Справи про визнання або відновлення неоспорюваних суб'єктивних прав (відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі; передача безхазяйної нерухомої речі в комунальну власність; визнання спадщини відумерлою). Справи про застосування встановлених законом заходів щодо захисту прав та законних інтересів (надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку; справи про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу; справи про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю щодо юридичних та фізичних осіб; розкриття професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках; справи про видачу і продовження обмежувального припису).

ТЕМА 12. Перегляд судових рішень

Поняття та сутність апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції.

Право апеляційного оскарження: суб'єкти та особливості реалізації. Об'єкти апеляційного оскарження. Строки апеляційного оскарження. Форма і зміст апеляційної скарги. Порядок подання та прийняття апеляційної скарги до розгляду.

Відкриття апеляційного провадження. Залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги. Підстави для відмови у відкритті апеляційного провадження. Відзив на апеляційну скаргу, приєднання до апеляційної скарги, доповнення, зміна апеляційної скарги або відкликання її або відмова від неї.

Апеляційний розгляд. Підготовка розгляду справи апеляційним судом. Межі та порядок розгляду справи апеляційним судом. Порядок розгляду апеляційної скарги, що надійшла до суду апеляційної інстанції після закінчення апеляційного розгляду справи.

Повноваження суду апеляційної інстанції. Ухвала та постанова суду апеляційної інстанції, їх зміст. Окрема ухвала апеляційного суду. Законна сила постанови і ухвали суду апеляційної інстанції.

Поняття та сутність касаційного провадження. Право та строк касаційного оскарження. Порядок подання, форма та зміст касаційної скарги.

Відкриття касаційного провадження у справі. Залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги. Підстави для відмови у відкритті касаційного провадження у справі. Відзив на касаційну скаргу, приєднання до касаційної скарги, доповнення, зміна касаційної скарги або відкликання її та відмова від неї.

Касаційний розгляд. Підготовка справи до касаційного розгляду, попередній розгляд справи. Межі розгляду справи судом касаційної інстанції. Попередній розгляд справи. Процесуальний порядок та строк розгляду справи судом касаційної інстанції. Підстави для передачі справи на розгляд та особливості розгляду справи палатою, об'єднано палатою або Великою Палатою Верховного Суду. Порядок розгляду касаційної скарги, що надійшла до суду касаційної інстанції після закінчення касаційного розгляду справи.

Повноваження суду касаційної інстанції. Порядок прийняття постанов судом касаційної інстанції. Постанова суду касаційної інстанції, її зміст. Окрема ухвала касаційного суду.

Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Строк подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Форма і зміст заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Розгляд заяви.

ТЕМА 13. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів

Виконання судових рішень як частина цивільного процесу. Джерела виконавчого законодавства. Органи примусового виконання судових рішень. Повноваження суду у виконавчому провадженні. Особи, які беруть участь у виконавчому провадженні, їх права та обов'язки. Правовий статус осіб, які сприяють здійсненню виконавчих дій.

Виконавчі документи. Порядок видачі виконавчих листів. Видача дублікату виконавського листа або судового наказу. Строки пред'явлення виконавчого документа до виконання. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Відкриття виконавчого провадження. Відкладення виконавчих дій. Зупинення, припинення, закінчення виконавчого провадження. Повернення виконавчого документа. Роз'яснення виконавчого документа. Відстрочка і розстрочка виконання судових актів, зміни способу і порядку їх виконання. Заходи примусового виконання. Поворот виконання судових рішень. Порядок, строки, особливості повороту виконання в окремих категоріях цивільних справ.

Судовий контроль за виконанням судових рішень, його правова природа. Право сторони виконавчого провадження на оскарження дій або бездіяльності державного виконавця та порядок його реалізації. Розгляд скарги та судові рішення за скаргою.

Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів, оспорювання рішень міжнародних комерційних арбітражів. Оскарження рішення третейського суду, оспорювання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Форма і зміст заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Відкриття провадження у справі. Підготовка справи до розгляду. Судовий розгляд справи. Підстави для скасування рішення третейського суду. Підстави для

скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Ухвала суду у справі про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу.

ТЕМА 14. Визнання та виконання рішень іноземних судів, міжнародних комерційних арбітражів в Україні

Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Звернення до примусового виконання рішення іноземного суду.

Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню. Умови визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню. Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

Визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Умови визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо його місце знаходиться за межами України. Порядок і строки подання заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Форма і зміст заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Порядок розгляду заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Підстави для відмови у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Ухвала суду про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу або про відмову у визнанні і наданні дозволу на виконання. Добровільне виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу про стягнення грошових коштів. Надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України.

Проведення у справах про надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів. Видача виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Форма і зміст заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Підстави для відмови у видачі виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Ухвала суду про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду або про відмову у його видачі.

ТЕМА 15. Відновлення втраченого судового провадження

Поняття втрати судового провадження. Процесуальний порядок відновлення втраченого судового провадження. Рішення суду про відновлення втраченого судового провадження.

ТЕМА 16. Загальні положення міжнародного цивільного процесу

Предмет міжнародного цивільного процесу. Джерела міжнародного цивільного процесу.

Процесуальні права та обов'язки іноземних осіб. Процесуальна правоздатність і дієздатність іноземців та осіб без громадянства, юридичних осіб. Процесуальне представництво іноземних осіб у цивільному процесі.

Судовий імунітет іноземних держав, її дипломатичних представників та міжнародних організацій.

Загальні правила підсудності судам України справ з іноземним елементом.

Виконання судових доручень іноземних судів і звернення судів України з дорученням до іноземних судів.

Порядок звернення до Європейського суду з прав людини. Суб'єкти звернення до Європейського суду з прав людини. Правила подання заяви до розгляду у Європейському суді з прав людини. Умови та порядок подання заяви до розгляду у Європейському суді з прав людини. Форма заяви. Терміни подачі заяви до Канцелярії Суду. Реєстрація заяви Канцелярією Суду.

Критерії прийнятності заяви до розгляду у Європейському суді з прав людини: юрисдикційні критерії прийнятності; процесуальні критерії прийнятності; матеріальні критерії прийнятності. Перспективи змін критеріїв прийнятності заяви до розгляду у ЄСПЛ.

Процедура розгляду справ у Європейському суді з прав людини. Процедура розгляду справ у Європейському суді з прав людини. Стадії провадження: відкриття провадження у справі; провадження щодо прийнятності заяви до розгляду ЄСПЛ; розгляд справи по суті; прийняття рішення.

Особливі процедури розгляду справ у ЄСПЛ. Процедура дружнього врегулювання спору. «Невідкладний» розгляд заяви згідно з Правилами процедури Європейського суду з прав людини. Процедура прийняття пілотного рішення у справі. Функції судді-доповідача. Повноваження судді, який засідає одноособово, комітету суддів, палати Суду. Розгляд конкретних справ та винесення рішення по суті справи як основна функція Палати Суду. Юрисдикція Великої Палати Суду.

ТЕМА 17. Альтернативні форми розгляду цивільних справ

Третейські суди. Значення третейського розгляду цивільно-правових спорів. Порядок розгляду спорів третейським судом.

Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів, оспорювання рішень міжнародних комерційних арбітражів. Оскарження рішення третейського суду, оспорювання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Форма і зміст заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Відкриття провадження у справі. Підготовка справи до розгляду. Судовий розгляд справи про оскарження рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Підстави для скасування рішення третейського суду. Підстави для скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Ухвала суду у справі про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Порядок оскарження постанов міжнародного комерційного арбітражу щодо наявності у нього компетенції, винесених в порядку розгляду питань попереднього характеру.

Провадження у справах про надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів. Видача виконавчого листа на примусове виконання рішення

третейського суду. Форма і зміст заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Підстави для відмови у видачі виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Ухвала суду про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду або про відмову у його видачі.

Виконання рішень Європейського суду з прав людини. Юридична природа рішень Європейського суду з прав людини та їх обов'язковість для України.

Складові частини виконання рішення Європейського суду з прав людини: виконання рішення в частині виплати справедливої сатисфакції; вжиття інших заходів індивідуального характеру; механізм виконання рішень Європейського суду в частині вжиття заходів загального характеру.

Процедура контролю за виконанням рішень Європейського суду з прав людини. Контроль Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішення ЄСПЛ.

Законодавство та юридична практика України з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини. Компетенція Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини.

**Керівник курсу,
к.ю.н., доц.**

Надія ПЕТЕЧЕЛ